

TIR VE ATA KARNELERİ
Alper PÜREN
Genel Sekreter

TIR SİSTEMİ

TIR Sisteminin Amacı ve Faydaları

TIR Sistemi, Gümrük mührü altında uluslararası eşya taşımacılığını maksimum kapsamda kolaylaştırmayı planlar. Sistem, ülkeleri transit geçebilmek için gerekli olan ve risk sayılan gümrük vergi ve resimlerini kapsayan garantileri sağlar. Gümrük makamları ve uluslararası tüccar toplulukları arasındaki sorumlulukları dengeler.

TIR Sistemi, uluslararası eşya taşımacılığındaki farklı paydaşlara aşağıdaki faydaları sunar:

- » Ticareti ve taşımacılığı kolaylaştırmak
- » Sınır geçişlerindeki gecikmeleri önler; formaliteleri azaltarak taşıma maliyetini düşürür.
- » Standart kontrollerin uygulanması ve standart belgelerin kullanılmasıyla geçişleri kolaylaştırır; ve sonuç olarak Uluslararası ticaretin gelişmesini teşvik eder.

Taşıma sektörü için;

- » Eşyanın uluslararası sınırları geçerek bir yerden başka bir yere en az müdahale ile taşınmasını sağlar;
- » Gecikmeler ve geçiş maliyetleri azalır;
- » Belgeler basitleştirilmiş ve standartlaştırılmıştır.
- » Geçiş sınırlarında gümrük garanti depozitosu vermeye gerek yoktur.

Gümrük Makamları için;

- » Uluslararası eşya taşımacılığı sırasında risk sayılan gümrük vergi ve resimleri 50.000 \$ a kadar garanti altına alınmıştır,
- » Eşyanın geçişlerinde muayene ihtiyacını azaltır,
- » Gümrük kontrolünü ve dokümantasyonu kolaylaştırır,
- » İthalat ve ihracat için iç gümrükleme noktalarını kullanarak Gümrük personeline daha verimli çalışma imkanı sağlar.

TIR Sisteminin Prensipleri

TIR Sistemi eşyanın uluslararası taşınmasında kullanılan bir gümrük transit sistemidir. Dayandığı beş temel prensip vardır.

1. Araç veya konteynerlerin güvenliği
2. Uluslararası garanti zinciri
3. TIR karnesi
4. Gümrük kontrollerinin karşılıklı olarak tanınması
5. Kontrollü giriş

Araç veya Konteynerlerin Güvenliği

Eşya mühürlü araç ya da konteynerda taşınır. Bu araçlar gümrük makamları tarafından onaylanır ve bu onay her iki yılda bir yenilenir.

Uluslararası Garanti Zinciri

Taşıma işlemi süresince oluşabilecek düzensizlikler nedeni ile ortaya çıkan gümrük vergi ve resimleri, uluslararası garanti zincirinin güvenliği altındadır.

TIR Karnesi

Eşyanın uluslararası taşınması için düzenlenen TIR Karnesi tüm giriş, çıkış yada transit ülke gümrük makamları tarafından kabul görmüş bir garanti belgesidir.

Gümrük Kontrollerinin Karşılıklı Olarak Tanınması

Hareket gümrükleri tarafından alınan güvenlik önlemleri transit ve varış gümrük idarelerince kabul görür.

Kontrollü Giriş

TIR Sisteminde Karne verme ve garantör kuruluş olma görevi yetkili ulusal makamlarca verilir. Taşımacılar için ise sisteme giriş, karne veren ve garantör kuruluş ile ulusal gümrük makamları tarafından verilir.

-
- TIR Sözleşmesine Taraf ve Uygulayan Ülkeler
 - TIR Sözleşmesine Taraf ancak Uygulamayan Ülkeler
-

- Avrupa Birliği
- ABD
- Afganistan
- Almanya
- Arnavutluk
- Avusturya
- Azerbaycan
- Belçika
- Bosna Hersek
- Beyaz Rusya
- Bulgaristan
- Cezayir
- Çek Cumhuriyeti
- Danimarka
- Endonezya
- Ermenistan
- Estonya
- Fas
- Finlandiya

- Fransa
- Gürcistan
- Hırvatistan
- Hollanda
- İngiltere
- İran
- İrlanda
- İspanya
- İsrail
- İsveç
- İsviçre
- İtalya
- Kanada
- Kazakistan
- Kıbrıs
- Kırgızistan
- Kore
- Kuveyt
- Letonya
- Litvanya
- Lübnan
- Lüksemburg
- Macaristan
- Makedonya
- Malta
- Moldova
- Moğolistan
- Norveç
- Özbekistan
- Polonya
- Portekiz
- Romanya
- Rusya Federasyonu
- Sırbistan
- Karadağ
- Slovakya
- Slovenya
- Suriye
- Şili
- Tacikistan
- Türkmenistan
- Tunus
- Türkiye
- Uruguay
- Ukrayna
- Ürdün
- Yunanistan

ATA KARNESİ

ATA Karnesi Nedir?

ATA karneleri uluslararası Geçici İthalat Sözleşmesi (kısaca İstanbul Sözleşmesi) ve Ekleri kapsamında, taraf ülkeler arasında, başka herhangi bir belgeye gerek duyulmaksızın, eşyanın geçici olarak ithalat ve ihracatını sağlayan gümrük belgeleridir.

ATA Sistemi ICC (Milletlerarası Ticaret Odası) bünyesinde bulunan Dünya Odalar Federasyonu (WCF) ve Dünya ATA Karnesi Konseyi (WATAC)'nin koordinasyonu altında, kendi ülkelerinde resmi olarak görevlendirildiği beyan edilen kefil kuruluşlar aracılığı ile yürütülmektedir.

Ne Amaçla Kullanılır?

Uluslararası ATA Sistemi, gümrük makamları, kişiler, kuruluş ve teşekküller gibi geçici ithalat işlemlerini gerçekleştiren taraflara yarar sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

Uluslararası teminat altında bulunan bir ATA karnesi ile gelen tüm eşya için ithalat işlemi sırasında, ne gümrüklerce ne de ithalatçı tarafından başka bir işlem yapılmasına gerek yoktur.

Basit ve karne hamili tarafından kolaylıkla tanzim edilebilen ATA karneleri gümrüklerce de kolaylıkla kontrol edilebilir. Tüm bu faktörler, ATA karnesi ile gelen eşyanın gerek ithalatında, gerekse yeniden ihracında gümrüklerden geçiş süresinin kısaltılmasına yardım eder. Bunların yanı sıra, sistem ATA karnesi hamillerine, ATA karnesinin geçerlilik süresi içinde olmak kaydıyla (bu süre karnenin düzenlendiği tarihten itibaren bir yıldır), bir ATA karnesi ile birden fazla akit taraf ülkesine birden fazla geçici ithalat yapma olanağı sunar.

İstanbul Sözleşmesi Ek.A' da yer alan hükümler çerçevesinde düzenlenen ATA karneleri diğer eklerde yer alan amaçlarla kullanılır. Bu ekler;

- 1) Ek B1- Sergi, Fuar, Toplantı ve Benzeri Etkinliklerde Teşhir Edilecek veya Kullanılacak Eşyaya İlişkin Ek
- 2) Ek B2 - Mesleki Malzemeye İlişkin Ek
- 3) Ek B3 - Konteynerler, Paletler, Ambalajlar, Numuneler ve Ticari Bir İşlemlerle İlgili Olarak İthal Edilen Diğer Eşyaya İlişkin Ek
- 4) Ek B4 - İmalat Amacıyla İthal Edilen Eşyaya İlişkin Ek
- 5) Ek B5 - Eğitsel, Bilimsel veya Kültürel Amaçlarla İthal Edilen Eşya İle İlgili Ek
- 6) Ek B6 - Yolcu Zati Eşyası ve Sportif Amaçlarla İthal Edilen Eşyaya İlişkin Ek
- Ek 7) Ek B7 - Turistik Tanıtım Malzemelerine İlişkin Ek
- Ek 8) Ek B8 - Sınır Ticareti Kapsamında İthal Edilen Eşyaya İlişkin Ek
- Ek 9) Ek B9 - İnsani Amaçlarla İthal Edilen Eşyaya İlişkin Ek

Ek 10) Ek D - Hayvanlara İlişkin Ek Söz konusu Ekler kapsamında getirilebilecek eşya listesi ve bu eşyanın taşınması gereken şartlar ayrıca açıklanmıştır.

Nasıl Alınır?

Başvuru: Her hangi bir kişi veya kuruluşun ATA karnesi kullanabilmesi için önceden kabulü gerekmemektedir. ATA karnesi kullanmak isteyen her kişi veya kuruluş, yurtdışına götürülecek eşyanın niteliği, varsa markası ve numaraları, ağırlığı, adeti ve değerini gösteren bir çeki listesini eklediği dilekçesi ile birlikte, karne dağıtımı konusunda yetkili Odalardan birisine müracaat ederek, ATA karnesi ile taşınacak eşya için gereken uygun bir teminatı Odaya vermesi halinde, kendisine ATA karnesi verilebilecektir.

Teminat: ATA karnelerine karşılık teminat olarak;

- » Nakit (Türk Lirası veya Döviz.)
 - » Banka Teminat Mektubu(Türk Lirası veya Döviz olabilir. Teminat mektubunun konusuna "ATA Karnesi Kapsamı Eşya" ibaresinin konulması zorunludur.)
 - » Devlet Tahvili (Kar Payı Pulu ile birlikte)
 - » Hazine Bonosu (Kar Payı Pulu ile birlikte)
- kabul edilir.

Teminat döviz bazında verildiği takdirde, karne kapsamı eşyanın toplam değeri kadar alınır.

Teminat TL olarak verildiği takdirde karne kapsamı eşyanın toplam değerinin %50 fazlası oranında alınacaktır.

ABD, Avustralya, Çek Cumhuriyeti, İsviçre, Japonya, Kanada, Kore ve Avrupa Birliği ülkelerine götürülecek, GTİP 71.13, 71.08 ve 71.06 olan eşya için döviz bazında verildiği takdirde, karne kapsamı eşyanın toplam değerinin %40'ı oranında teminat alınacaktır.

ATA Sözleşmesine Üye Ülkeler Listesi

Almanya	Hong Kong	Mauritis
Amerika	İngiltere	Meksika
Andorra	İran	Moldova
Avustralya	İrlanda	Norveç
Avusturya	İsrail	Pakistan
Belçika	İsveç	Polonya
Beyaz Rusya	İsviçre	Portekiz
Birleşik Arap Emirlikleri	İspanya	Romanya
Bosna-Hersek	İtalya	Rusya
Bulgaristan	İzlanda	Senegal
Cebelitarık	Japonya	Sırbistan (Karadağ hariç)
Cezayir	Kanada	Singapur
Çek Cumhuriyeti	Karadağ	Slovak Cumhuriyeti
Çin Halk Cum.	Kıbrıs Rum Yönetimi	Slovenya
Danimarka	Kore	Sri Lanka
Estonya	Letonya	Şili
Fas	Litvanya	Tayland

Fildişi Sahili	Lübnan	Tayvan
Finlandiya	Lüksemburg	Tunus
Fransa	Macaristan	Türkiye
Güney Afrika Cum.	Makao	Ukrayna
Hırvatistan	Makedonya	Yeni Zelanda
Hindistan	Malezya	Yunanistan
Hollanda	Malta	

Sıkça Sorulan Sorular

1- Dünyanın her ülkesinde ATA karnesi kullanılabilir mi?

- ATA karneleri sadece uluslararası “ATA Sözleşmesi” ve “İstanbul Sözleşmesine” taraf ülkeleri arasında kullanılabilir.

2- ATA sisteminde olmayan ülkelere geçici olarak eşya götürmek için hangi yol izlenmelidir?

- ATA sisteminde olamayan ülkelere ulusal mevzuat çerçevesinde düzenlenen geçici ihracat beyannamesi ile eşya götürmek mümkündür. Bu durumda geçici ithalatın yapıldığı ülke gümrüklerince geçici ithalat gümrük beyannamesi düzenlenmeli ve ithalat sırasında eşyanın gümrük vergi ve resimlerine karşılık olarak bir teminat verilmelidir.

3-ATA karnesinin kaybedilmesi halinde ne yapılmalıdır?

- ATA karneleri gümrüklerce herhangi bir işlem yapılmadan kaybedilirse, karneyi düzenleyen Odaya başvuruda bulunularak, karnenin kaybedildiği beyan edilir. Bu durumda Birliğimizce karnenin kullanılmadığına dair gerekli araştırma yapılarak teminatı iade edilir.

- ATA karnesinin yurtdışında kaybedilmesi halinde; eşyanın geçici ithalatının yapıldığı gümrük idaresine başvurularak, bir tutanakla veya yabancı gümrüklerce hazırlanan özel bir belge ile eşyanın yurtdışı edilmesi sağlanabilir. Yurda döndüğünde, karneyi düzenleyen Odaya başvurularak sertifika talep edilmelidir. Oda tarafından iki nüsha halinde düzenlenen sertifika ile eşyanın yurda dönüş işlemi yaptırılır ve sertifikanın bir nüshası Odaya iade edilir. Sertifikanın usulüne uygun olarak mühürlenmiş olması halinde karneye karşılık alınan teminat iade edilir.

4-ATA karnesi kapsamı eşyanın kaybolması, çalınması veya zayi olması halinde ne yapılmalıdır?

- ATA karnesi kapsamı eşyanın kaybolması, çalınması veya zayi olması halinde derhal eşyanın bulunduğu yerdeki gümrük makamlarına başvurularak bildirimde bulunulmalıdır. Eşyanın çalınması halinde adli makamlara başvurularak tutanak tutturulmalıdır. Ancak eşyanın doğal afet sonucu zayi olması dışında kalan durumlar gümrük vergi ve resimleri sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

5-Süresi biten bir ATA karnesinin süresini uzatmak mümkün müdür?

- ATA karnelerinin geçerlilik süresi düzenlendiği tarihten itibaren bir yıldır. Bu sürenin uzatılması mümkün değildir. Bununla birlikte süresi biten bir ATA karnesinin yerine kullanılmak üzere yeni bir ATA karnesi düzenlenerek, eşyanın yurtdışında kalma süresini fiili olarak uzatmak mümkündür. Süresi biten bir karnenin yerine en çok iki kez karne düzenlenebilir. Bununla birlikte bu usul ülkeler için bir zorunluluk olmadığından ancak kabul

eden ülkelerin gümrüklerince uygulanmaktadır. Konu hakkında doğrudan TOBB'ne başvuruda bulunulmalıdır.

6- Bir ATA karnesi kaç kez kullanılabilir?

- Bir ATA karnesi aynı eşya için olmak kaydı ile geçerlilik süresi içinde dört farklı geçici ithalat işleminde kullanılabilir.

7- Bir ATA karnesinin eşya listesine sonradan ekleme yapılabilir mi?

- Bir ATA karnesinin genel listesi (eşya listesi) karneyi düzenleyen Oda tarafından onaylandığı andan itibaren tescil edilmiş olur. Bu işlemten sonra listeye herhangi bir ekleme yapılması mümkün değildir.

8- Bir ATA karnesi ile her türlü eşya taşınabilir mi?

- Bir ATA karnesi ile tüketime konu olacak eşya, tütün ve tütünden mamul eşya, alkol ve türevleri, çok küçük numuneler dışında kalan gıda maddeleri taşınamaz. Ayrıca, ATA karnesi ile geçici olarak ithal edilen eşya başka bir eşyanın üretiminde kullanılamaz, kiralanamaz, herhangi bir gelir elde edilemez.

9- ATA karnesi ile geçici ithalatı yapılan eşya satıldığında neler yapılmalıdır?

- Bir ATA karnesi eşyanın ayniyetine uygun olarak geri dönmesi esastır. Bu husus eşyanın her halde satılamayacağı anlamını taşımaz. Karne kapsamı eşyanın satışının yapılması halinde, artık geçici ithalat değil, ithalat rejimi şartları söz konusudur. Bu nedenle, öncelikli olarak gümrük denetimi altında olmak kaydı ile eşyanın satıldığı ülkedeki ithalat mevzuatı gerekleri yerine getirilmek zorundadır.

10- Eşyanın satılması halinde teminatın durumu ne olur?

- ATA karnesi beraberinde yurtdışına geçici olarak ihraç edilen eşyanın gittiği ülkede satılması halinde, bu eşyanın gümrük vergi ve resimlerinin o ülke gümrüklerine ödendiğine ilişkin belgelerin ATA karnesi ile birlikte, karneyi düzenleyen Odaya ibraz edilmesi gerekmektedir. Eşyaya isabet eden gümrük vergi ve resimlerinin ödendiği tespit edildiği takdirde, karneye karşılık alınan teminat iade edilir.

11- ATA karnesinin sayfalarının yeterli olmaması halinde ne yapılmalıdır?

- Birliğimizce düzenlenen ATA karneleri her kullanım için bir takım olmak üzere azami sayfa içermektedir. Bunun birlikte karnenin geçerlilik süresi bitmediği halde sayfalarının yeterli olmaması durumunda, karnenin yerine geçerlilik süresi aynı olan ek bir karne düzenlenmektedir. Bu durumda iki karnenin birlikte kullanılması gerekmektedir. Konu hakkında doğrudan TOBB'ne başvuruda bulunulmalıdır.

12- Gümrük işlemleri arasında eşya adetinin birbirini tutmaması halinde ne yapılmalıdır?

- Giriş-çıkış işlemleri arasında farklı eşya adeti yazılması halinde, Birliğimizce söz konusu işlemlerin yapıldığı gümrük idareleri ile irtibata geçilerek, konu hakkında açıklama istenmekte ve alınacak cevap çerçevesinde karne teminatı iade edilmektedir.

13- ATA karnesi kullanabilmek için bir Odaya üye olmak zorunluluğu var mıdır?

- Hayır, ATA karnesi kullanmak için herhangi bir Odaya üye olmak zorunluluğu yoktur. Kamu kurumları da dahil olmak üzere, arzu eden tüm tüzel ve gerçek kişiler ATA karnesi kullanabilir.